

УДК 811.134.2'366.59'06:070(8)

© А.В. Кабов
(Львів)

ЛІНГВОПРАГМАТИКА ТА ПОЛІФОНІЯ СУБ'ЄКТИВНОГО СПОСОБУ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ В СУЧАСНІЙ ПРЕСІ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ (НА МАТЕРІАЛІ ВИДАНЬ *EL CLARÍN, ÚLTIMAS NOTICIAS, EL TIEMPO*)

У статті представлено лінгвопрагматику та поліфонію суб'єктивного способу іспанської мови в сучасній пресі Латинської Америки на матеріалі видань *El Clarín, Últimas Noticias, El Tiempo*. Розглянуто попередні наукові розвідки щодо проявів поліфонічності та тенденцій розвитку мас-медійного дискурсу Латинської Америки. На основі теорії М. Л. Донер проаналізовано поліфонічний потенціал суб'єктивного способу в сучасному латиноамериканському іспаномовному мас-медійному дискурсі. Встановлено, що найчастотнішим типом підрядних речень є підрядні додаткові речення з волюнтативними дієсловами, дієсловами на позначення емоцій та почуттів, оцінки, дієсловами точки зору, тоді як найчастотнішими селекторами прихильної або неприхильної точок зору є дієслова головних речень в дійсному способі. Виявлено частотність застосування суб'єктивного способу іспанської мови в латиноамериканській пресі і проведено порівняння з пресою Іспанії та наведено чинники, які її зумовлюють.

Ключові слова: суб'єктивний спосіб, лінгвопрагматика, мас-медійний дискурс, іспанська мова Латинської Америки, селектор точки зору.

А.В. КАБОВ ЛИНГВОПРАГМАТИКА И ПОЛИФОНИЯ СУБЪЕКТИВНОГО НАКЛОНЕНИЯ ИСПАНСКОГО ЯЗЫКА В СОВРЕМЕННОЙ ПРЕССЕ ЛАТИНСКОЙ АМЕРИКИ (НА МАТЕРИАЛЕ ИЗДАНИЙ *EL CLARÍN, ÚLTIMAS NOTICIAS, EL TIEMPO*)

В статье представлена лингвопрагматика и полифония субъективного склонения испанского языка в современной прессе Латинской Америки на материале изданий *El Clarín, Últimas Noticias, El Tiempo*. Рассмотрены предыдущие научные изыскания касательно проявлений полифоничности и тенденций развития масс-медийного дискурса Латинской Америки. На основании теории М. Л. Донер проанализирован полифонический потенциал субъективного склонения в современном латиноамериканском испаноязычном масс-медийном дискурсе. Установлено, что наиболее частотным типом придаточных предложений являются придаточные изъяснительные с волюнтативными глаголами, глаголами, обозначающими чувства и эмоции, оценку, глаголами точки зрения, в то время, как наиболее частотными селекторами благосклонной и неблагосклонной точек зрения являются глаголы главных предложений, употреблённых в изъявительном склонении. Вывявлено частотность употребления субъективного склонения испанского языка в латиноамериканской прессе по сравнению с прессой Испании и приведены факторы, которые её обуславливают.

Ключевые слова: субъективное склонение, лингвопрагматика, масс-медийный дискурс, испанский язык Латинской Америки, селектор точки зрения.

Постановка проблеми. Дослідження лінгвопрагматики та поліфонічних особливостей дієслівних способів романських мов є актуальним питанням серед мовознавців. Чільне місце займає вивчення особливостей функціонування іспанського суб'єктивного способу в різних стилях мови. В двох попередніх публікаціях (Кабов, 2014) було розглянуто лінгвопрагматику та проаналізовано поліфонічні особливості суб'єктивного способу французької та іспанської мов на матеріалі

національних періодичних видань. В запропонованій статті до аналізу залучено мас-медійний дискурс Латинської Америки, суб'єктивний спосіб іспанської мови Латинської Америки, його поліфонічне функціонування і проаналізовано частотність застосування у порівнянні з відповідником у європейському варіанті іспанської мови.

Суб'єктивний спосіб іспанської мови продуктивно застосовується в сучасному художньому мовленні Іспанії та іспаномовного світу (стилістичних фігурах, літературних тропях, прислів'ях, приказках, сталих виразах тощо). На нашу думку, аналогічна тенденція повинна спостерігатися в мас-медійному дискурсі сучасної іспанської мови Латинської Америки. Як достеменно відомо, лінгвопрагматика суб'єктивного способу не обмежується художнім стилем мови, поширюючись також на офіційно-діловий (законодавчі, адміністративні тексти) та публіцистичний (публікації в різноманітних періодичних виданнях) стилі. Як і його європейський відповідник, суб'єктивний спосіб іспанської мови Латинської Америки володіє значним прагматичним потенціалом, який пояснюється його поліфонічністю та представленням на суд читачів різних точок зору на різноманітні події в сучасному світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання семантики та прагматики мас-медійних текстів та функціонування дієслівних форм в сучасній латиноамериканській пресі є актуальним та досліджуваним явищем в сучасній романістиці, зокрема серед вчених Латинської Америки.

В статті «El valor discursivo del subjuntivo en la interacción política» (Adriana Bolívar, 2013) Адріана Болівар аналізує роль та значення, якого набуває суб'єктивний спосіб у промовах та виступах Енріке Капрілесу та Уго Чавеса під час передвиборчої кампанії у Венесуелі в 2012 році. Проаналізувавши добірку новин в пресі, вона дійшла висновку, що теперішній суб'єктивний спосіб у підрядних реченнях є релевантним для представлення бажаних дій та обрамлення пропозицій створення кращого життя для громадян країни.

В іншій статті «La construcción de la imagen presidencial en la prensa latinoamericana bajo un enfoque semántico-pragmático» (Mónica Castro Montilla, 2013) Моніка Кастро Монтілья проаналізувала створення образу президента в латиноамериканській пресі та методів досягнення цієї мети. Було виявлено, що найуживанішими засобами слугували тематична лексика, метафори, аргументації, методи легітимізації, делегітимізації президентського образу, беручи до уваги сучасні політичні події та визначену мету публікації.

Франциско Кампос у розвідці «La agenda temática digital de la prensa latinoamericana» (Francisco Campos, 2010) дослідив основну тематику щоденних латиноамериканських газет в друкованих та цифрових версіях. Автор ставив за мету перевірити чи відрізняються новини в друкованих та цифрових версіях видань. Новини були згруповані в чотири теми: суспільство, політика, спорт, економіка. Вчений дійшов висновку, що з 19 проаналізованих щоденних видань Латинської Америки, 9 цифрових версій надавали хронологічну першість головній новині, інші 4 он-лайн версії повторювали друковане видання, решта (4 друковані та цифрові версії) надавали відмінну добірку новин.

У статті «Análisis macroestructural semántico del discurso de la prensa latinoamericana digital sobre los ataques del 11 de septiembre» (Doris E. Martínez Vizcarrondo, 2006) Доріс Мартінес Біскаррондо проводить семантичний аналіз дискурсу латиноамериканської цифрової преси стосовно опису подій 11 вересня 2001 року в США. Автор дійшла висновку, що всі проаналізовані цифрові видання лише відтворюють дискурс американських інформаційних агенств, а не пропонують власне бачення подій.

Проаналізувавши вищенаведені статті вчених, можна зробити висновок, що питання поліфонії та поліфонічного функціонування дієслівних форм у сучасному латиноамериканському мас-медійному дискурсі не розглядалися в достатній мірі.

Метою статті є поліфонічний аналіз, дослідження лінгвопрагматики та частотності вживання суб'єктивного способу іспанської мови Латинської Америки на матеріалі видань El Clarín (Аргентина), Últimas Noticias (Венесуела), El Tiempo (Колумбія) та її порівняння з європейським відповідником.

Завданням запропонованої статті є поліфонічний аналіз прикладів з іспаномовного мас-медійного дискурсу Латинської Америки, які містять суб'єктивний спосіб, для вираження різноманітних аргументативних задумів мовця.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вважаємо за необхідне відзначити, що обрані періодичні видання представляють одні з найбільших за площею, крім португаломовної Бразилії, іспаномовні країни Латинської Америки - Аргентину, Венесуелу, Колумбію. Вибір вищезазначених щоденних періодичних видань зумовлений також одними із найбільших тиражів серед всіх щоденних національних газет Латинської Америки. За допомогою методу суцільної вибірки, з метою поліфонічного аналізу застосування суб'єктивного способу іспанської мови було

обрано 12 статей (по 4 статті з кожного періодичного видання) різної тематики (політика, економіка, міжнародні новини, суспільство), зважаючи на обмежений обсяг запропонованої публікації.

Парадигма суб'єктивного способу іспанської мови в публіцистичному стилі сучасної преси Латинської Америки представлена теперішньою, минулою, минулою недоконаною (– *ga*, - *se*) формами.

Методологічним підґрунтям запропонованої статті є поліфонічна теорія О. Дюкро, розвинена та доповнена іспанською вченою М.Л. Донер. Згідно з нею, форми суб'єктивного способу є показниками поліфонії. Поліфонічна аргументація може базуватися на обраній або недопустимій точці зору. Отже, мовознавець виділяє прихильну точку зору, яка аргументує на користь змісту певної мовної одиниці, що вказує спрямування, і неприхильну, яка аргументує проти цього спрямування. Саме мовець започатковує полеміку і вирішує, які точки зору мають втрутитися в неї. Таким чином, мовець спочатку може висловити три різні точки зору, але згодом однаково відкине дві з них, залишивши лише одну. «Суб'єктивний спосіб сприяє утворенню підрядних речень, оскільки він лише породжує полеміку точок зору, а членом речення, який обирає одну з них, найчастіше є дієслово у формі дійсного способу» (Donaire, 2001: 83). Препозитивні дієслова, заперечення, прислівники, іменники здатні обирати одну з двох запропонованих точок зору і називаються селекторами.

Проведемо поліфонічний аналіз виявлених прикладів з іспаномовного мас-медійного дискурсу Латинської Америки, які містять форми суб'єктивного способу. Було відзначено наявність таких видів підрядних речень:

1. Підрядні додаткові речення з волюнтативними дієсловами, дієсловами на позначення емоцій та почуттів, оцінки, дієсловами точки зору, підрядні підметові речення: а) Para el oficialismo la mejor señal que dio ayer la oposición es que dejará de insistir con el reclamo de que *se coparticipe* el impuesto al cheque, como venían planteando los gobernadores peronistas (El Clarín, 2016), 2) Queremos que *se realice* el Congreso cuanto antes (El Clarín, 2016), 3) Hay una interferencia con el trabajo periodístico al obligar a los reporteros a participar como testigos en muchos procesos judiciales” o a “que *revelen* sus fuentes”, denunció el organismo (Últimas noticias, 2016), 4) “Buscamos que *se organice* un comité que *represente* a estos pacientes que no tienen eco (El Tiempo, 2016), 5) „Ella (María Lutz) y los niños eran muy felices, no creó que *haya existido* un factor de depresión o que el autismo de los menores *causara* esta terrible situación”, expresó (El Tiempo, 2016), 6) Tal

como lo anticipó EL TIEMPO el pasado 3 de octubre, con este presupuesto, el segundo más importante para el desarrollo regional, el país parece esperar que las regalías *rindan* de manera similar a como lo hicieron en tiempos de vacas gordas (El Tiempo, 2016), 7) Según el proyecto, se espera que el 78,1 por ciento de los recursos de regalías para los próximos dos años (9,1 billones de pesos) *provenga* de los hidrocarburos (El Tiempo, 2016), 8) Pretenden que *se realice* rápidamente un congreso partidario para cambiar no solo los rostros de quienes comandan al Partido de los Trabajadores sino también realizar una suerte de catarsis que *permita* darle nuevos rumbos (El Clarín, 2016), 9) Argumentó que no era casual que la nueva fase de denuncias contra él *ocurrieran* apenas días antes de las elecciones municipales (El Clarín, 2016), 10) Lo previsto es que el módulo Schiaparelli *toque* el Planeta Rojo a las 11.48 de la mañana (El Clarín, 2016), 11) La otra iniciativa busca que el aumento anual de esa remuneración *sea* “el mismo valor en pesos en que *se incremente* el salario mínimo”, que este año se elevó en 7 por ciento (El Tiempo, 2016), 12) Muchos no ven que *haya* forma de recaudar ese monto (El Tiempo, 2016), 13) Otro de los que se declaró impedido para votar estas iniciativas fue el senador por el Centro Democrático Jaime Amín, quien manifestó que la presentación de este recurso “se da para curarnos en salud de posibles demandas en el futuro”, pero ello no quiere decir que “*estemos* en contra” de lo contemplado en los proyectos (El Tiempo, 2016).

Словами-селекторами прихильної або неприхильної точок зору у вищенаведених 13 прикладах є дієслова головних речень, вжиті в дійсному способі (*dejará de insistir*, *queremos*, *obligar*, *buscamos que*, *parece esperar que*, *se espera que*, *lo previsto es que*), заперечні частки «но», іменник «aumento», прислівник «rápidamente». Як можемо зауважити, семантичне спрямування висловлювання відбувається в переважаючій більшості прикладів за допомогою дійсного способу.

2. Підрядні відносні речення: 1) "En más de 40 años de vida política nunca hice *nada* ilegal, *nada* que *pudiese* manchar mi historia" (El Clarín, 2016), 2) Otro de los desafíos que enfrenta la prensa hoy día son los ciberataques y por ello la SIP lanzó la semana pasada junto a Google el proyecto Shield, un escudo para “*cualquier otro* medio de comunicación que *sienta* el acoso digital a través de ‘trolls’ o ‘hackers’”, resaltó el director ejecutivo (Últimas noticias, 2016), 3) Será el propio PT *el que tenga* que expurgar aquellos “comportamientos” dentro de la organización que, en el poder durante 13 años, se vio quiera o no involucrada en hechos delictivos (El Clarín, 2016).

У трьох вищезазначених прикладах селекторами точок зору є відповідно прислівник «nunca», іменник «escudo», дієслово в неозначеній формі «expurgar», які обирають прихильне семантичне спрямування наведених висловлювань.

3. Підрядні обставинні допустові: 1) *Por si fuera poco*, en las proyecciones cercanas que prevén sumar metros parquizados en la Ciudad, el Gobierno porteño no tiene contemplado al barrio que forma parte de la Comuna 5 (El Clarín, 2016), 2) Lula dijo que intenta entender “este cerco (judicial) como parte de una disputa política, *aun cuando sea* un método repugnante de lucha” (El Clarín, 2016).

Словами-селекторами у двох вищенаведених прикладах є два дієслова у дійсному способі «intenta entender» (прихильна точка зору) та наявність заперечної частки «no» перед дієсловом «tiene» (неприхильна точка зору), які обирають відповідно позитивне та негативне семантичне спрямування речень.

4. Підрядне обставинне способу дії: 1) Los restantes recursos van para los fondos que se crearon, *de manera que* parte de las regalías *se pudieran* ahorrar y los demás *apalancaran* el desarrollo de las regiones (El Tiempo, 2016).

Логічний наголос у запропонованому прикладі падає на дієслово в інфінітиві «ahorrar», яке виступає, на нашу думку, словом-селектором прихильної точки зору, оскільки володіє позитивним семантичним стереотипом. Тип обставинного речення лише визначає спосіб, за допомогою якого обирається семантичне спрямування речення та не впливає на вибір слова-селектора.

5. Підрядне обставинне часу: 1) Según medios locales, la preocupación creció *luego de que* los niños y la señora Lutz Peña no *asistieran* a la Escuela Católica de Santa Lucía en el sector de Wahroonga (El Tiempo, 2016).

Селектором неприхильної точки зору у зазначеному реченні є іменник «preocupación», який вказує на негативне семантичне спрямування висловлювання. Тип обставинного речення часу вказує на часові рамки появи наведеного семантичного спрямування.

6. Підрядні обставинні мети: 1) Un radiotelescopio indio será el primero en intentar captar una señal del módulo unos diez minutos después del impacto (el tiempo necesario *para que* la señal *llegue* a la Tierra) (El Clarín, 2016), 2) A prepararse *para que* en todos los municipios y en todas las gobernaciones la revolución de las batallas y *conquistemos* la victoria”, expresó (Últimas noticias, 2016), 3) Además, la entidad está trabajando en la plataforma “SIP alert” *para que* los periodistas *puedan* denunciar riesgos en sus actividades

(*Últimas noticias*, 2016), 4) En la Asamblea del Valle trabajan en un proyecto *para que* los casos de estos pacientes *tengan* eco (*El Tiempo*, 2016), 5) Para el diputado Rivera, esta Mesa Técnica es la que pondrá en orden las cosas *para que* el gobierno Departamental *trace* las estrategias de la política pública (*El Tiempo*, 2016), 6) Los dejan *para que sean abordados* en el debate en el Congreso (*El Tiempo*, 2016).

Словами-селекторами у вищенаведених 6 реченнях є 5 дієслів («intentar captar», «a prepararse», «denunciar», «pondrá en orden», «dejan») та іменник «eco», які обирають, на нашу думку, прихильну точку зору щодо всього висловлювання. Підрядне обставинне мети лише вказує на кінцевий результат прихильного семантичного спрямування речень.

Висновки дослідження. Таким чином, словами-селекторами як прихильної так і неприхильної точок зору у матеріалі дослідження були дієслова головних речень, вжиті в дійсному способі або в неозначеній формі, іменники, прислівники, заперечні частки. Аналіз запропонованих прикладів вказує на той факт, що саме дієслова, вжиті в дійсному способі, є найчастотнішими словами-селекторами семантичного спрямування висловлювань (в 9 прикладах з 26) та допомагають суб'єктивному способу проявити свою поліфонічність. Таким чином, дійсний та суб'єктивний способи є семантично та прагматично взаємопов'язані.

Якщо провести порівняння частотності вживання форм суб'єктивних способів латиноамериканського та європейського варіантів іспанської мови, згідно з даними дослідження в попередній публікації, то результати будуть наступними: в 12 статтях трьох національних іспанських газет («El País», «ABC», «El Mundo») було знайдено 20 прикладів речень з формами суб'єктивного способу, тоді як в аналогічному обсязі статей латиноамериканських видань («El Clarín», «Últimas Noticias», «El Tiempo») їх було нараховано 26. Довільний вибір рубрик статей газет для поліфонічного аналізу підкреслює неупередженість проведеного дослідження. Отже, лінгвопрагматика та частотність суб'єктивного способу в сучасній пресі Латинської Америки незначно перевищує рівень європейського варіанта іспанської мови. Беззаперечним є той факт, що обидва варіанти довели та проявили свою життєздатність та актуальність в сучасному писемному іспаномовному мас-медійному дискурсі. Відзначимо також, що теперішній суб'єктивний спосіб є найуживанішим та найчастотнішим в парадигмі форм, які були проаналізовані у вищенаведених прикладах. Друге та третє місця за частотністю займають відповідно минула недоконана (-ra, -se) та минула форми. Ці дані

підкреслюють поліфонічність іспанської мови в цілому та високий ступінь використання суб'єктивного способу з метою введення полеміки різних точок зору на події, що висвітлюються, зокрема, журналістами, в текстах газетних публікацій.

Перспективою подальших наукових розвідок є аналіз застосування суб'єктивного способу іспанської мови (європейського та латиноамериканського варіантів) в інших стилях мови, зокрема, в сучасному художньому стилі, наприклад, в піснях та композиціях естрадних виконавців.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. *Кабов А. В.* Лінгвопрагматика категорії гіпотетичності у французькій та іспанській мовах [Текст] : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.05 / Аркадій Вікторович Кабов ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2014. – 19 с.
2. *Кабов А. В.* Лінгвопрагматика та поліфонія суб'єктивного способу іспанської мови в сучасній пресі (на матеріалі видань *El País*, *ABC*, *El Mundo*) / А.В. Кабов // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2014. – Вип. № 5 (77). – С. 194–198.
3. *Кабов А. В.* Лінгвопрагматика та поліфонія суб'єктивного способу французької мови в сучасній пресі (на матеріалі видань *Le Figaro*, *Le Monde*, *La Libération*) / А.В. Кабов // «Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство) : збірник наукових праць. – Вінниця : ТОВ «Фірма «Планер», 2014. – Вип. 20. – С. 103–108.
4. *Bolívar A.* El valor discursivo del subjuntivo en la interacción política / Adriana Bolívar // *Boletín de Lingüística*. – 2013. – XXV, 39–40. – P. 36–60.
5. *Campos F., Rivera D., Yaguache J.* La agenda temática digital de la prensa latinoamericana / Francisco Campos, Diana Rivera, Jenny Yaguache // *Chasqui Revista Latinoamericana de Comunicación. Libertad de expresión*. – 2010. – No. 109. – P. 64–68.
6. *Castro Montilla M.* La construcción de la imagen presidencial en la prensa latinoamericana bajo un enfoque semántico-pragmático / Mónica Castro Montilla // *Espacio Abierto Cuaderno Venezolano de Sociología*. – 2013. – Vol. 22, No. 3. – P. 519–543.
7. *Donaire M. L.* Argumentar en subjuntivo. Algunas discordias entre el francés y el español / Maria Luisa Donaire // *Archivum: Revista de la Facultad de Filología*. – T. 44–45. 1. 1994–1995. – P. 213–232.
8. *Donaire M. L.* Les sélecteurs du subjonctif, un domaine sémantique défini ? / Maria Luisa Donaire // *Thélème, Revista Complutense de Estudios Franceses*. – 2003. – Numero Extraordinario. – P. 121–135.
9. *Donaire M.* QUE, marca de polifonía. El caso de subjuntivo / Ma Luisa Donaire // *Archivum XXXIX–XL*. – 1990. – P. 131–159.
10. *Donaire M. L.* Subjuntivo y polifonía (español, francés) / María Luisa Donaire. – Madrid : Arrecife, 2001. – 112 p.
11. *Ducrot O.* Analyse de textes et linguistique de l'énonciation / Oswald Ducrot // *Les mots du discours*. – Paris : Editions de Minuit, 1980. – P. 7–56.
12. *Martínez Vizcarrondo Doris E.* Análisis macroestructural semántico del discurso de la prensa latinoamericana digital sobre los ataques del 11 de septiembre / Doris E. Martínez Vizcarrondo // *Quaderns de Filologia. Estudis Lingüístics*. – 2006. – Vol. XI. – p. 145–158.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. *El Metro está repleto de irregularidades* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ultimasnoticias.com.ve/noticias/comunidad/caracas/metro-esta-repleto-irregularidades/>

2. *ExoMars: expectativa por el aterrizaje del módulo en Marte* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.clarin.com/sociedad/Lego-Dia-regresiva-aterrizaje-Marte_0_1671432852.html
3. *Familia colombiana en Sídney pudo haber muerto por inhalación de gas* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eltiempo.com/mundo/colombianos-muertos-en-australia/16728400>
4. *Ingresos no petroleros garantizan presupuesto 2017* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ultimasnoticias.com.ve/noticias/economia/ingresos-no-petroleros-garantizan-presupuesto-2017/>
5. *Lula denuncia que es víctima de un "acoso judicial"* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.clarin.com/mundo/Lula-denuncia-victima-acoso-judicial_0_1670833040.html
6. *Maduro: Vamos a prepararnos para ganar todas las gobernaciones* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ultimasnoticias.com.ve/noticias/politica/maduro-prepararnos-ganar-todas-las-gobernaciones/>
7. *Plan para acompañar enfermedades huérfanas* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eltiempo.com/colombia/cali/planes-en-el-valle-para-apoyar-las-enfermedades-huerfanos/16729359>
8. *Presupuesto de \$ 11,8 billones para regalías desata polémica* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eltiempo.com/economia/sectores/presupuesto-de-regalias-para-2017-2018/16728649>
9. *Presupuesto: la oposición baja pretensiones y hay acercamiento con el oficialismo* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.clarin.com/politica/Presupuesto-oposicion-pretensiones-acercamiento-oficialismo_0_1670833050.html
10. *Primera traba para proyectos que bajan sueldo a los congresistas* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eltiempo.com/politica/congreso/proyecto-de-ley-para-bajar-sueldos-de-congresistas/16729532>
11. *SIP: Más asesinatos y acoso a periodistas en un 2016 negro para el oficio* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ultimasnoticias.com.ve/noticias/internacionales/sip-mas-asesinatos-acoso-periodistas-2016-negro-oficio/>
12. *Vivir en Boedo: el barrio porteño con menos espacio verde por habitante* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.clarin.com/ciudades/Vivir-Boedo-porteno-espacio-habitante_0_1670833060.html

Стаття надійшла до редакції 10.06.2017